

HERINNERING

AAN

ULBE AYLVA VAN BURMANIA,

DOOR

J. VAN LEEUWEN(1).

---

*De grond van alle deugd is
't Vaderland te minnen.*
STYL.

Onder vele roemruchtige bedrijven had de XVIIde eeuw haren loopkring gesloten, en het Nederlandsche karakter zich tegenover gansch *Europa* gehandhaafd. Alles wat het krijgs- en staatstoonel betrad ademde vuur en leven; de vijand, hoe geducht, werd met leeuwenkracht bestreden, tegen den nood, hoe hoog geklommen, stelde men moed en volharding over, en zelfs uit de mindere klasse der maatschappij verrees menig held. Geleerden, dichters en kunstenaars behoorden uitsluitend tot de schepping dier eeuw; het op de wereldkaart naauw te vinden plekje werd in alle werelddeelen met eerbied aangestaard. Maar wie vermeenen mogt, dat nu de strijd volstreden, en paal en perk gesteld was aan de woelingen van Vorsten en

---

(1) Voorgedragen in de winteravond-vergadering van het Genootschap, den 11 Maart 1847.

volken, had zich zeer vergist. Nog dertien jaren moesten worden doorgeworsteld, aler men tot rust en vrede kwam; nog meer bloed moest er tot behoud van het dierbaar Vaderland gestort, nog meer schatten worden verspild, om de heerszucht en heiligschennis eens naburigen Konings te fnuiken en te straffen.

Na den Utrechtschen vrede in 1713 genoot het vaderland eene dertigjarige rust, zonder merkelijke stoorenis, en gaf verademing aan eene Republiek, die zoo langen tijd bestemd scheen, om veel meer te moeten doen, dan waartoe krachten en vermogen toereikend waren. Het was echter die langdurige rust en kalmte, welke eindelijk in werkeloosheid en flauwhartigheid ontaardde; het was de zuur verwonnen overvloed, het waren de in het zweet des aanschijns verworven schatten, die ontwikkeling en energie verdoofden; het was de op Engelschen grond geboren en in *Frankrijk* opgevoedde wijsbegeerte der XVIIIde eeuw, niet voor ons grondgebied geschikt, welke nadeelig op den volksgeest werkte; en eindelijk waren het de Fransche zeden, die het verval der nationale grootheid bespoedigden. Dit alles deed de krachtige, stoute en dichtertelijke eeuw, in een fijn beschaafd, maar verzwakt, verouderd en prozaïsch tijdperk herscheppen (2).

Dit nader aan te toonen ligt buiten het bestek van dit vertoog, hetwelk zich alleen bepalen moet tot de eerste dertig jaren van de XVIIIde eeuw, uithoofde de persoon, wiens levens- en karakterschets ik kortelijk wil beschrijven, in dat tijdvak zijnen voornamen werkkring begon en voltooide.

Het loos ontworpen testament van een naar ziel en ligchaam ellendig Vorst lag den grondslag van den strijd der bondgenooten tegen *Frankrijk*. Hoezeer dan ook de

---

(2) VAN KAMPEN, *Vaderl. Karakterkunde*, II. d.

Nederlandsche Republiek op den hoogsten trap van aanzien was gestegen, en als het ware den evenaar nog in handen hield van al de Rijken in *Europa*; dat *Nederland*, hetwelk een Deensch Monarch op zijnen waggelenden troon bevestigde; dat *Engeland* eenen Koning met de staatsburgerlijke vrijheid schonk; dat voorzat in den raad tot herstel van Europaas evenwigt; dat jaarlijks 40 miljoen aan zijne landmagt ten koste lag, en van twee honderd oorlogschepen zijne vlag deed waaijen. Hoezeer de oorlog ook nu weder met een' bijna ongekenden moed en volharding werd gevoerd, het eindbesluit was een overlast van schulden, verraad van den meest vertrouwden bondgenoot, en, wat den braven Nederlander diep in het harte tastte, het teleurgesteld vertrouwen op het alvermogen der wettig gesloten tractaten, welk geloof welligt nergens dieper wortels had geschoten, dan in onze Republiek.

Na den dood van *WILLEM den Berden*, die de aanvankelijke uitvoering van het door hem ontworpen krijgsplan niet eens beleven mogt, waren *Holland* en eenige andere gewesten hunne tweede Stadhouderlooze regering ingetreden. Gedurende 45 jaren stond een Raadpensionaris aan het hoofd des Bestuurs. *ANTONI HEINSIUS*, die niet zoo nietig was, als *BILDERDIJK*, maar ook niet zop voortreffelijk, als de buitenlander hem voorstelt, bekleedde dit ambt 31 jaren lang, en werd door den hoogbejaarden *HOORNBEEK* opgevolgd. De geest van *WILLEM van Oranje*, aan wien men den bloei en luister der Republiek voor een groot deel te danken had, bleef nu nog heerschen, en men hield de beginselen vast, door dien Vorst in goede trouw en volharding voorgestaan. Mannen als *SLINGELANDT*, *HOP* en *FAGEL*, steunden de zwakkere hoofden des Bestuurs.

Friesland verloor in den jare 1696 zijnen vijfden Stadhouder, *HENDRIK CASIMIR de Tweede*. Zijne schoone en schrandere gemalinne, *AMELIA*, werd als Voogdesse erkend

over haren zoon JOHAN WILLEM FRISO, en had tot zijne meerderjarigheid het bestuur in handen. In 1707 aanvaardde hij het Stadhouderschap over *Friesland*, en het jaar daarna over *Groningen* en de *Ommelanden*. Na zijn noodlottig sterven regeerde de onvergetelijke MARIA LOUISA, als Stadhouderes, in de Provincie, met wijsheid en gematigdheid, en was den Staten een ware steun en verstandige leidsvrouw.

Ondertusschen hadden verschillende twisten plaats gehad, eerst over de aanstelling van J. W. FRISO tot Kapitein Generaal, tot welke charge hij door *Friesland* en *Groningen* sterk werd aanbevolen, doch door *Holland* afgewezen; daarna over de al of niet toelating in den Raad van State, waartoe hij als Stadhouder regt had, en welke strijd nog bij 's Prinsen meerderjarigheid voortduurde; dan het langdurige proces over de nalatenschap van WILLEM den Derden; en, of dit nog niet genoeg was, ook in andere opzigten wilde men zijn Stadhouderschap besnoeijen, dat, gelijk BILDERDIJK zegt, een eeuwig schrikbeeld was van de despotieke aristocratie. Doch bij dit alles was *Friesland* daarmede tevreden, en wilde geen Stadhouderlooze regering, omdat het nadeel hun bekend was en hun alle dagen herinnerd werd, hetwelk uit de magt van velen voortspoot. Immers, de andere gewesten waren onophoudelijk in rep en roer, in woeling en strijd, in haat en nijd, over de aanstelling der nieuwe Regenten, waardoor menig onwaardige vrijheidszoon de waardige gunstelingen van WILLEM den Derden van het kussen had verdrongen.

De woelingen in het Noorden, de onderhandelingen met *Spanje* en *Sicilië*, het behoud van *Oostende* en de demolitie van *Duinkerken*, maar vooral het barrière-tractaat, een uitvloeisel van den Utrechtschen vrede, gaven handen vol werks, en de voltooiing van dat tractaat werd in het zelfde

jaar tot stand gebragt, toen men het lijkfeest van den ons vijandigen Koning van *Frankrijk* vierde.

Frieslands financiën waren in dezen tijd, door de zware pelitiën, in eenen slechten toestand. Naauwelijks in staat om de quotaas te dragen en de consenten aan te vullen, moesten er vele opofferingen geschieden. En toch was men zijn beginsel gestand, dat volharding alleen den Staat kon behouden. Zij wilden met eendragt, standvastigheid en cordaatheid, de maatregelen volbrengen, door *WILLEM den Derden* beraamd, en medewerken om het verlies dragelijk te maken, dat *Nederland* had geleden niet alleen, maar, gelijk de Staten zelve zeiden: » Ook de pericliterende » vrijheid van gantsch Europa; dewelke Z. M. gedurende » den ganschen cours van zijn leven, met een onvermoei- » den ijver, heroïque kloekmoedigheid, ongekende stand- » vastigheid en wonderlijk beleid, geprotegeerd, beschermd » en gehandhaafd heeft (3).”

Het was niet het eenigst kwaad, dat de financiën door de publieke zaken in zulk eenen achterlijken toestand waren geraakt, maar opvolgende rampen, in de eerste helft der XVIIIde eeuw, teisterden nog meer den inwendigen staat van dit gewest. In Wijnmaand 1701, en voornamelijk in Wintermaand 1703, waren er twee zware stormen in *Friesland*, die de Wouddijken deden bezwijken, en het zuidoostdeel zoodanig onder water zette, dat tot in de maand Julij het land door het zeewater bedekt bleef. In 1715 vernielde een stormvloed het Harlinger havenhoofd, en daarop volgde de ijsselijke *Kersvloed* van den jare 1717, zoo noodlottig voor de *Nederlanden* als voor andere Rijken. Langs de geheele noorderkust van onze Provincie stortte het zeewater, op sommige plaatsen 17 palmen hoog, over de dijken heen, en overstroomde geheel de Griete-

---

(3) Verg. BOSSCHA, *Neêrlands Heldendaden te Land*, II, 301.

nijen *Kollumerland*, *Oost- en Westdongeradeel* en *het Bildt*. Honderd vijftig menschen verloren het leven, en een aantal rundvee verdronk op de stallen.

Intusschen, en wel bepaald in het jaar 1714, steeg de veepest tot eene ongekende hoogte. Geheel *Friesland* werd daardoor aangetast, zoodat alleen in December van dat jaar meer dan zestig duizend stuks groot en klein vee daarvan het slagtoffer werden. — Van deze rampen weder bekomen, had men met een ander onheil te kampen, en wel bepaald in de jaren 1730 en 1731. Het was de paalworm, die al de zeewerken doorknaagde. Sluizen, zeehoofden en palagiën werden vernield, en de kosten tot herstel, door glooijingen en dijkwerken, waren nauw te dragen. Alleen van *Amsterdam* tot *Enkhuizen* werden zes en vijftig tonnen goude besteed, om zich in de gevolgen tegen dien plaag te vrijwaren.

Ziet daar, in het ruwe, den toestand geschetst van *Nederland* en die onzer Provincie, in het begin eener eeuw, welke zeer veel merkwaardigs in zaken en personen heeft opgeleverd. Gelukkig bezaten wij mannen, rijk in begaafdheden, kloek van moede, standvastig van karakter en groot van verstand, die kracht en geest bezaten, om den tegenspoed het hoofd te kunnen bieden, gevaar en nood te trotseren, en land en volk te behoeden en te behouden (4).

Onder dezen meen ik ook te mogen rangschikken een afstammeling van het aloud beroemd BURMANIA-geslacht,

---

(4) Zien wij de rij der beroemde tijdgenooten in het staatkundig leven over, dan was *Nederland* in dien tijd al zeer vruchtbaar in groote mannen, als WILLEM BUYS, BRUNO VAN DER DUSSEN, FRANÇOIS FAGEL, CORNELIS HOP, SIMON VAN SLINGELANDT, WILLEM BOREEL, WILLEM ROUKENS, ADRIAAN VAN BORSSELEN, de beide WASSENAARS, SICCO VAN GOSLINGA, en eene menigte krijgshelden.

hetwelk in onzen leeftijd, na meer dan acht eeuwen bestaan te hebben, is uitgestorven. UPKO en RIENCK VAN BURMANIA waren het, die in 1042 den Keizer HENDRIK den Derden, in de oorlogen van *Bohemen* en *Hongarijen*, met vele andere Friesche Edelen, getrouw en ridderlijk hadden gediend, waarna zij in *Friesland* zijn terug gekeerd (5).

In den jare 1680 werd ULBE AYLVA, zoon van LAAS VAN BURMANIA en JEL AGATHA VAN AYLVA, geboren. Elf jaren oud was hij reeds een wees, doch zijne opvoeding schijnt met zorg te hebben plaats gehad: want, vroeg ontwikkeld, kwam hij in jeugdigen leeftijd aan *Frieslands* Hoogeschool. De regtsstudie was zijne keuze; zijne leermeesters waren ZACHARIAS HUBER en ANTONI SCHULTENS,

---

(5) FERWERDA noemt in zijn *Wapenboek* die andere Friesche Edelen, welke in dien oorlog hebben gediend, met namen: EDO HESSELS JONGEMA, SICCO SIAERDA, DOUWE OFFINGAHUIZEN, GERROLD HEERMA, SICCO TAECKES TJAERDA, HAYO CAMMINGHA en HARING ROORDA. TJAERDA schijnt de eenigste geweest te zijn, die in den krijg gesneuveld is.

In 1167 leefde DOUWE VAN BURMANIA, die in dat jaar naar *Italië* is gereisd, en den Paus ALEXANDER heeft gediend tegen den Keizer. Daarna trad hij in dienst van den Hertog van *Venetië*, bleef daar acht jaren, en trok vervolgens naar het *Heilige Land*, onder den Koning BALDUINUS. Hij werd tot Ridder geslagen, en keerde, na eene uitlandigheid van dertien jaren, weder naar *Friesland* terug, alwaar hij zeer geëerd en in aanzien geweest moet zijn. Bij gebrek aan eene behoorlijke aaneenschakeling van personen, heeft men de geslachtlijst niet kunnen opmaken, zoodat FERWERDA tot algemeenen stamvader heeft gesteld:

» FREDERIK VAN BURMANIA, die Parochiaan is geweest in *Aula* » *Dei* te *Leeuwarden*, waarnaar hij ook zijn slot *Burmania-Huis* » heeft genoemd." Van dezen FREDERIK af loopt de genealogie geregeld door, en dit geslacht levert ons, in vijftien generatiën, bij FERWERDA 232, doch in het *Stamboek* van de Heeren Jr. DE HAAN HETTEMA en Mr. VAN HALMAEL Jr., 259 afstammelingen.

en de lessen van COETIER, in historie en welsprekendheid, vormden zijnen smaak en voedden zijnen aanleg.

Hoedanig hij zijnen akademietijd heeft besteed, vinden wij niet aangeteekend; maar wanneer wij hem in den aanvang van 1701, en dus op eenen leeftijd van naauwelijks een en twintig jaren, tot Raadsheer in het Hof van *Friesland* zien geïnstalleerd, mogen wij gerustelijk vaststellen, dat zijne kunde en bekwaamheid hem den weg tot den tenpel van THEMIS hebben gebaand, en den jongeling eenen zetel aangeboden onder een tal van beroemde regtsgeleerden.

Evenwel scheen hij meerder lust te gevoelen tot het Grietmansambt en het staatsleven, want in Herfstmaand 1702 aanvaardde hij die betrekking met den ontvangerspost over *Leeuwarderadeel*, in de plaats van zijnen overleden broeder TJAARD, die zijnen vader was opgevolgd. Weldra werd ULBE Lid der Gedeputeerde Staten, en van den jare 1704 tot 1714 (en welligt nog later) was hij bij afwisseling Gecommitteerde ter Generaliteit, en alzoo Lid der Staten Generaal en van den Raad van State. — In 1719 bekleedde hij een buitenlandsch Gezantschap, en twee jaren later droeg hij het bestuur zijner Grietenij aan zijnen zoon HOBBE over, doch bleef als Substituut, misschien om zijns zoons minderjarigheid, fungeren. — Eene krenking zijner verstandelijke vermogens maakte het noodzakelijk, hem dien post te ontnemen, welke ongesteldheid echter later schijnt te zijn afgenomen. Hij bleef tot den jare 1762 ambteloos voortleven, en scheidde van de wereld in den ouderdom van twee en tachtig jaren. Driemaal was hij gehuwd geweest, en twaalf kinderen sproten uit dien drievoudigen echt, terwijl zijne laatste echtgenoot, BAUDINA LUCIA VAN EISINGA, hem overleefde (6).

---

(6) FERWERDA noemt slechts *tien* kinderen. BURMANIA trouw-

Dit is, MM. HH. ! eene levensschets in weinig woorden. Maar beschouwen wij nu eens dien leeftijd, waarvan de eigenlijke werkelijkheid slechts twintig jaren heeft geduurd, in zijne wezenlijke waarde en verdiensten; gereedelijk zullen wij alsdan erkennen, dat BURMANIA veel, zeer veel, voor zijn Vaderland en voor het gewest zijner geboorte heeft gedaan.

Hem viel een onschatbaar geluk ten deel, dat zoo velen, ja welligt de meesten der stervelingen, moeten derven. Behalve zijne voortreffelijke leermeesters en akademievrienden te *Franeker*, bezat hij nog een edel paar leermeesters en vrienden, de een 26 en de ander 16 jaren ouder dan hij, maar ook zooveel wijzer in ondervinding, die den jeugdigen staatsman ten gids verstrekten op het glibbrig en gevaarlijk hoftoneel. De een was de brave en edele ULBO VAN AYLVA, de zoon des ontzaggelijken Generaals; de ander de beroemde SICCO VAN GOSLINGA. Het is uit de eigenhandige brieven van dezen laatsten, twee honderd in getal, tijdens hij Gedeputeerde te velde, Lid der Staten Generaal, Afgevaardigde tot den Utrechtschen vredehandelen Gezant naar *Frankrijk* was, en welken hij aan ULBE heeft geschreven, dat mij de gelegenheid werd geschapen,

---

de met zijne eerste vrouw, ANNA MARIA VAN SMINIA, in 1702, welke hij acht jaren later verloor. In 1712 hertrouwde hij met HYLCK VAN AYLVA, weduwe van ZEINO JOACHIM GERROLTS WELVELDE VAN BURMANIA, die in den jare 1715 overleed. Zij was eene dochter van HOEBBE ESAÏAS VAN AYLVA, Vrij- en Erfheer van *Ameland*, Kapitein in 1671, en later Grietman en Dijkgraaf van *Oostdongeradeel*; waarschijnlijk de zelfde, die in den slag van *Senef*, 1674, gekwetst en gevangen genomen is geworden. BOSCHA, *Neêrl. Held. te Land*, II, bijl. biz. 4. — De laatstgenoemde echtgenoot van BURMANIA was weduwe van TJALLINGH DOUWES VAN SIXMA, die eenen voorzoon had, welke onder de leiding van zijnen stedevader een beroemd man is geworden.

over het karakter en bedrijf van BURMANIA eenigermate te kunnen oordeelen.

Had ik niettemin ook zijne brieven en antwoorden mogen erlangen, dan ware ik nog een zekerder weg gewandeld met mijne beoordeeling, daar toch eene wederkeerige vertrouwelijke briefwisseling, en van zulke vrienden, wel de beste bouwstoffen voor dergelijk eene critiek oplevert.

GOSLINGA vooral, schoon zooveel ouder in jaren, was hem een boezemvriend. Welk eene waarde hij aan dat verbond hechte, lezen wij in zoo vele bladzijden. Slechts een paar zinsneden, uit de brieven van 25 Augustus 1713 en 25 Julij 1714, zija ten bewijze voldingend:

» Me pourrois-je oblier, mon tres cher ULBE, jusqu'a
» ce point que je donnasse de justes raisons de plainte
» à un homme, qui m'aime si cordialement? Non, mon
» cher, rien que la mort sera capable d'effacer de mon
» coeur les sentiments d'estime, d'attachement et d'une vive
» amitié, que vos rares et belles qualités d'esprit et de
» coeur, ont fait naître dans mon ame; nos liens d'une
» amitié vive également et sincere, seront, j'en suis sur,
» indissolubles." — En:

» Faisons, mon cher, revivre en nous, ces beaux mo-
» deles d'amitié, que l'antiquité nous represente. Le petit
» nombre, qu'elle a pu fournir, marque assés combien il
» est rare, d'en trouver à toute epreuve. Je ne fais que
» suivre mon penchant naturel en vous vouant la mienne;
» heureux si j'en remplis dignement, comme j'espere de
» faire, les devoirs sacrés."

In geene zaak van algemeen of bijzonder belang werd het oordeel van GOSLINGA gevestigd, zonder den raad, of minstens de welmeening, van den vriend te hebben ingewonnen; maar ook wederkeerig stond deze cordate Friesden landgenoot met raad en daad bij. Van alle bijzonderheden moet ik mij onthouden, hoe merkwaardig die

ook zijn, daar ze een te ruim veld openen voor het doel dezer schets. Wie zou het dus wagen, om dergelijk eene vriendschap tusschen zulke mannen voor wankelend, veel min voor verbreekbaar, te houden? Maar wat doet niet een driftig oogenblik? Gelijk in alle omstandigheden des levens de wisselvalligheid van het ondermaansche en de wisselkans van het aardsche lot ons als met den vinger aanwijzen het vergankelijke van elke verbindtenis, de broosheid van den hechtsten band, dien menschenhanden kunnen vlechten, zoo moest ook dit bondgenootschap, schijnbaar nooit te vernietigen, eene breuke ondergaan, tot wier heling de groote SLINGELANDT, FAGEL, en vele anderen, als schrandere artsen, hebben medegewerkt. Uit de overgeblevene geschriften blijkt het, dat BURMANIA, in een opgewonden oogenblik, zijne driften gehoor gevende, den boezemvriend miskend en gehoond had. Dit was na den terugkeer van zijne Ambassade, toen hij afstand deed van zijne Grietenij, ten behoeve van zijnen zoon. GOSLINGA echter werd door allen in het gelijk gesteld, en hoezeer hij dus de verongelijkte was, hield de voortreffelijke man niet op, alle middelen te beproeven, om den twist bij te leggen, en BURMANIA's misstap met den mantel der liefde te bedekken. Zijne Haagsche vrienden betuigden, dat het voor ieder, maar vooral voor het Vaderland, van het hoogste belang was, de eensgezindheid te bewaren. De ontstane twist schoot dan ook geen diepen wortel, en werd tot aller genoegen bijgelegd.

Wat het staatkundig karakter van BURMANIA betreft, kunnen wij voor zeker stellen, dat zijn helder doorzigt, zijn vlug oordeel, kloek verstand en welsprekend talent, het vaderland in menige belangrijke zaak zeer te stade kwamen. In den oorlog met *Frankrijk* was hij in de gewigtigste oogenblikken te 's *Gravenhage* werkzaam. Als een waardig Lid en voorzigtig Raadsman in der Staten

Vergaderingen, werd hij door HEINSIUS en den Secretaris SLINGELANDT zeer geacht (7). Hij stond altoos het belang zijner eigene Provincie ijverig voor, was geen vriend van van het Stadhouderloos bestuur, gispte het aanmatigend Burgemeesterlijk oppergezag, en in den Nederlandschen Raad moet hij zoodanig hebben gesproken en gehandeld, dat hij, om zijne gematigdheid en onpartijdigheid, bij de Friesche Staten in eere en aanzien werd gehouden. Als Friesch Edelman, in de meest waardige beteekenis, was hij fier op zijnen stand, en gaf, bij verkorting van regten of prerogatieven, geen duim breed toe, maar hij handhaafde daarentegen ook den burger, zonder bekorting, in zijn regt en waarde. Mogt de toenmalige aristocratie dit voorbeeld hebben gevolgd en gewaardeerd, dan had zich menig eerlijk diplomaat niet van het staatstooneel verwijderd. En men had zulke roemrijke uitzonderingen in FAGEL en SLINGELANDT!

Naar de getuigenis van GOSLINGA, was hij in den vredehandel zoowel, als in de beraadslagingen over het barrièretractaat, een nuttig vertegenwoordiger in 's Lands raadzaal. Een aantal overwegingen, met bondige redenen omkleed, dienden tot toelichting en overtuiging, dat, indien

---

(7) Uit de briefwisseling is het klaar en duidelijk, dat men er veel belang in stelde, om met GOSLINGA ook VAN BURMANIA te raadplegen. Zijn scherpe blik zag door de diplomatische vormen en plooiën, waarin men soms de zaken kunstig wikkeld, heen, en van daar dat de Landbestuurders hem steeds in den staatkundigen kring der hofstad wenschten. FAGEL vooral hechte zich aan hem, maar HEINSIUS gaf minder openlijke blijken van belangstelling, zelfs ten opzichte van GOSLINGA. Wij kunnen het hem nauwelijks vergeven, dat deze zich in een brief beklagde en schrijven moest: » *Il me traite en enfant* ». Doch waar de Pensionaris te kort kwam, wisten de andere Heeren uitmuntend partij te trekken van *Frieslands* Gedeputeerden.

de vrede tusschen den Keizer en *Frankrijk* niet werd getroffen, het ons en andere Mogendheden weinig baten zou, wat er te *Utrecht* besloten werd, terwijl door den afstand der barrière, zoo als zij was voorgesteld, vele twisten te wachten waren. De ondervinding bevestigde die opinie, en tevens de kennis van zaken en schranderheid van BURMANIA. Het is mij dikwijls voorgekomen, dat het goed vertrouwen van GOSLINGA op het Engelsch Gouvernement en de bedoelingen der Koningin nopens onzen Staat, sterker was, dan bij zijnen vriend. Het was geen wonder en bevreemde ons niet, bij zulk een open en eerlijk karakter, dat geen kwade trouw, geen onoprechtheid kon veronderstellen in de verzekeringen, betoogen, breedvoerige redeneringen en herhaalde betuigingen van den Engelschen Minister STRAFFORD, aan wien de hoofdrol was opgedragen. Hoe moet het den braven Fries, den vriend van een der dapperste en edelste Veldheeren, die *Engeland* ooit opleverde, om het harte zijn geweest, toen, deze verdrongen zijnde, zijn opvolger de uitvoerder en medeplichtige werd aan de schandelijkste ontrouw, die ooit een bondgenoot heeft kunnen plegen?

Ecnige jaren later, toen ULRICA ELEONORA van *Zweden*, KARELS zuster, op den Koninklijken troon bevestigd werd, is BURMANIA, in Zomermaand 1719, tot Ambassadeur gekozen, om Hare Majesteit den plegtstatigen gelukwensch over te brengen, en in onderhandeling te treden tot herstel der goede verstandhouding, bevordering van vrije scheepvaart en ontslag der genomene bodems. *Holland*, of liever *Amsterdam*, had daartoe bestemd den Schepen en Raad dier stad GERARD HASSELAAR; maar de andere Provinciën wilden een Fries, en de Raadpensionaris had een en andermaal het ongenoegen van *Holland* te kennen gegeven, omdat aan dezen de keuze toekwam. Maar de dood van des Burgemeesters zoon nam den steen des aanstoots weg,

en de andere Provinciën desapproveerden zeer de conduite van den Pensionaris, die niet nalaten konde ter Vergadering het ongenoegen van *Holland* over de keuze, zoo hij het noemde, te verstaan te geven; zoo althans schrijft *Frieslands* Gecommitteerde, de Baron VAN SCHWARTZENBERG (8). Het verdient intusschen opmerking, dat tot zeer vele gezantschappen in die tijden bij voorkeur Friezen werden gekozen, terwijl verscheidene leden van het BURMANIA-geslacht die onderscheiding ten deel viel. Maar de rij der vertegenwoordigers overziende, die men destijds beurtelings den teugel des gewestelijken Bestuurs en het roer van Staat in handen gaf, zal dit weinig verwondering baren, daar men wel *met*, nimmer *om* den voorraad verlegen was. Gelukkig tijdperk voor land en volk!

FRANÇOIS HALMA, vermaard en vruchtbaar dichter van zijnen tijd, die ook den tweeden echt, in 1712, van BURMANIA met HYLCK VAN AYLVA bezongen had, wijdde hem een' meer wijdluftigen dan echt dichterlijken zegenwensch bij de Ambassade naar *Zweden*, waarin hij zegt:

- » Zoo ziet ons *Friesland*, ja, al 't wereldruim U thans,
- » Hoog Welgeboren Heer, tot Afgezant gekoren
- » Van 't Zevenstatendom; en krijgt een' nieuwen glans,
- » Nog bovendien daar Gij waart erflijk meê geboren.
- » 't Noords *Scandinavie*, zoo door den krijg geblaakt,
- » En afgefoltert in sijn zenuwen en krachten,
- » Daar nog de krijgsas van BELLOON en MAVORS kraakt,
- » (Hoewel een zoeter hoop dat kraken komt verzachten)
- » Het ijsre *Zweden*, is voor U 't bedoelde wit;
- » Als 't was in vroeger tijd voor *Frieslands* eedlen HAREN,
- » Wiens naam onsterfelijk des landzaats hart bezit;” enz.

---

(8) *Landsdags-Stukken*, 22 Junij 1719, N°. 2. *Staats-Resolutiën*, 24 Junij 1719. Vg. *Bijvoegsels op WAGENAAR*, XVIII, 67.

De bekwame en geleerde PHILIP VEGELIN VAN CLAERBERGEN, tijd- en ambtgenoot, vriend en vereerder van BURMANIA en GOSLINGA, met welke hij een edel driemanschap uitmaakte, die tevens een uitmuntend Latijnsch dichter was, heeft ook het tweede huwelijk bezongen in een bevallig vers, beginnende :

- » 'k Zie den tabbert dan bezwijken ,
- » Brieven aan een zij gestelt ,
- » Hof en Stoel en Kussen wijken ,
- » ULBE voor het open velt ,
- » Voor het onbeslommert leven ,
- » Van NERYNENS soete dreven !

- » 't Haagje met haar schoone baanen ,
- » Vijverberg , 't Voorhout heeft uit ,
- » En de groene lindelaanen ,
- » Met haar strelende geluit ;
- » Al dat schoon mag niet verschijnen ,
- » Bij de schoonheên van NERYNEN.

- » Laat de Nachtegaal dan kwelen ,
- » En een gâlouse echo slaan ,
- » Soeter Nachtegaaltjes spelen
- » Onder 't lommer deser blaân :
- » Soeter Philomeles stelen
- » 't Oog en sin en 't hert van velen.

- » ULBE , is , onder velen , 't uwe
- » Van een marmersteen gemaakt ?
- » Opdat het de vlam niet schuwe ,
- » En altoos blijft ongenaakt ,
- » In 't verwachten van den morgen ,
- » Zonder hertseer , zonder zorgen ?

- » Altijt zorgen , altijt duchten ,
- » Dan voor 't welzijn van den Staat ,

- » Dan weer elders heen te zuchten ;
  - » ULBE , denkt op beter raat ,
- » Tragt de zorgen van het Kussen
- » Door den liefdekus te blussen.

- » Nymphen , die voor weinig dagen ,
  - » Uit de Friesche klaverwey ,
- » Door het Geldersch bosch kwaamt jagen ,
  - » Nu vermoeyt op dorre hey ,
- » Langs de *Waal* met brak en winden ,
- » Laafnis voor Uw dorst gaat vinden.

- » 'k Zie dat grote Hert verwerren ,
  - » In den wonderlijken glans
- » Van Uw schone en heldre sterren
  - » Schoner als den Hemeltrans ,
- » Opgepronkt met al zijn luyster ,
- » Bij 't vertonen in het duyster.

- » Hier bestralen hem al de oogen
  - » Van een jonge Maagdenrij ;
- » Maagdenrij , die boven 't pogen
  - » Van der dichteren gevley ,
- » Staal kan buigen , rotzen breken ,
- » En het wiltste wilt doen spreken.

- » Daar verneemt hij 't gâloos flonkeren
  - » Van een vlamme , die , nog flau ,
- » Sich allengskens kooft ontdonkeren ,
  - » Uit de zwarte wolkenschân ;
- » Om met dubblen glans te schijnen ,
- » Door de treurge rougordijnen.

- » Is het VENUS gulden wagen ,
  - » Die het zoete morgenlicht
- » Aan de hertbron op kooft dragen ,

- » Met haar liefelijk gezicht;
 » En het vlak der wijde wereld
 » Met een zilvren dâu beperelt?
- » Of is zij 't, die in het swaaijen
 » Van den aardbol opwaarts trekt,
 » Daar de Hemel op moet draaijen,
 » Die de naald naar 't Noorden strekt,
 » Daar de Zeeman naar gaat zeilen,
 » En de diepe golven peilen?
- » 't Is de Noordster van Uw leven,
 » ULBE, volg dat heilig vier;
 » 't Zal uw reizen voorspoet geven,
 » (Dat de man te roer maar stier!)
 » En Uw boot, door strand en klippen,
 » In een goede reë doen slippen." enz.(9).

Ook BURMANIA was dichter. Reeds van zijn achttiende jaar bezitten wij eenige Latijnsche verzen van hem, in de *Analecta* en in de *Naamrol der Friesche Raadsheeren* opgenomen. In lateren tijd evenwel vinden wij geen dichtelijke voortbrengsels meer in druk, doch in brieven wordt er meermalen melding van gemaakt. — Tevens wordt hij geroemd als een zeer welsprekend man, en in verschillende talen hoogst bedreven.

Door zijne kunde en regtschapenheid, bezat hij niet alleen het vertrouwen van *Frieslands* bestuurders en aanzienlijke ingezetenen, maar ook van de toenmalige Republiek. Daarenboven is het bekend en nog meer blijkbaar uit de brieven van GOSLINGA aan hem geschreven, en uit sommigen van FAGEL aan dezen, dat hij dit vertrouwen niet alleen verdiende, maar ook in hooge achting stond

---

(9) *Frisia Nobilis*, pag. 243, 247, 255.

bij de Prinses MARIA LOUISA. Het gevoelen van den eerlijken staatsman had meermalen eenen overwigtigen invloed op de beraadslagingen en altoos verstandige besluiten dezer hoogverhevene Vorstinne.

In en buiten het staatsleven was hij steeds een ijveraar voor zijne provincie. Bij de veeziekte bewees hij overal zijne belangstelling en goede diensten. In het financieewezen, zoowel als in het overig administratief bestuur, was hij de vraagbaak, en handelde als een zuinig huisvader, aan wien de leer eigen is, zoo als PHILIP VEGELIN VAN CLAEERBERGEN, zijn kundige ambt- en tijdgenoot, van hem schrijft, dat de huishouding, die achteruitgaat in voorspoed, moet zinken als een steen in tegenspoed! Lastige klagers, die altoos meer begeerden, zoutte hij af met de korte spreuk: » *Set de beck nei de byt, man!* »

Altoos bedrijvig, altoos het goede bedoelende en het nuttige voorstaande, moest hij wel op hoogen prijs zijn gesteld. Hij deelde wel in het algemeene lot der braven, die door nijd en afgunst worden geteisterd, maar niettemin ging hij bedaard zijnen weg. Doch hij was ook zeer gevoelig voor de achting en goeden dunk der menigte, waarom GOSLINGA bij den Raadpensionaris, onder eene aanbeveling, dezen term bezigde: » *Comme il est genereux, il n'est pas à l'épreuve du mépris; digne caractère d'un véritable Frison!* »

Na gedurende een vierde van eene eeuw te hebben geleefd en gewerkt, trof hem een bitter ongeluk. Vijf en twintig jaren arbeids is een lang tijdvak voor hem, die steeds het *hora ruit* van GROTIUS eerbiedigt, en toch kort voor den man, die met zijn twintigste jaar den werkkring opent, en daarna nog twee en zestig jaren levens heeft. Doch in de volle kracht van dat leven overviel hem eene verstands-verbijstering, wel eene der ongelukkigste ziekten, die den sterveling treffen kan, en die zoodanig in hevige

heid toenam, dat hij, ter voorkoming van ongelukken, in zijn eigen huis moest worden bewaakt. Den 27. van Slagtmaand 1727 werd dit bevel bij Staatsresolutie gegeven; maar hoe bitter hard moet het zijnen boezemvriend, den edelen SICCO VAN GOSLINGA, gevallen zijn, dit Staatsbesluit door zijne mede-onderteekening te bekrachtigen.

Wat verder zijn levenslot is geweest, bleek mij alsnog niet. Alleen vond ik nog in het Archief een verzoekschrift van hem, in den jare 1741 ten Landsdage gebragt, wanneer hij weder in beter zielstoestand schijnt te zijn geweest. Daarin zegt hij in moeilijke omstandigheden te verkeerren, wegens het engagement van een zijner zoons met eene CATHARINA ELISABETH HOLSTEIN. Het onzedelijk gedrag van dezen zoon berokkende hem een verschrikkelijk verdriet. Voorzeker een bittere ramp, alleen in staat een liefderijk vader zinneloos te maken. Reeds ten vorigen Landsdage had hij, bij ampele memorie, zich tot de Staten gewend, en vorderde toen, even als nu weder, eene wet, waarbij, ingeval van emancipatie door de hoogste magt, de patria potestas, bij slordige huwelijken of contracten, niet zou komen te cesserren (10). Geen besluit echter daarop is mij voorgekomen.

Dit is, MM. HH.! de levensschets van *ULBE AYLVA VAN BURMANIA*. Ik heb getracht door deze herinnering aan een waardig Grietman van den vroegeren tijd mijne hulde toe te brengen, tot handhaving van *Frijslands* roem. Ik eindig met den vurigen wensch, dat het den nakomeling nooit aan bouwstof mangelen moge, om, door de geschiedenis der Grietmannen van onzen leeftijd, ook dien roem bij het later geslacht standvastig te kunnen verheffen!

(10) Deze zoon had trouwbeloften gegeven aan een ligtvaardig en slecht vrouwspersoon, dochter van eenen biertapper en oesterverkooper te *Leeuwarden*.